

Ο ΜΕΓΑΣ ΓΑΛΕΟΤΟΣ

Δράμα τοῦ Ἰωσήφ Ἐτσεγαράν (José Echegaray)
μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Ἰσπανικοῦ ὑπὸ Δ. Βικέλα.

Περὶ τῆς συγχρόνου φιλολογικῆς κινήσεως τῆς Ἰσπανίας ὀλίγιστα γνωρίζομεν ἐνταῦθα, — οὔτε τὰ ὀνόματα ἴσως τῶν ποιητῶν καὶ μυθιστοριογράφων τῆς, ὅσοι καὶ σήμερον εἰ τιμοῦν διὰ τῶν ἔργων τῶν τὴν πατρίδα τοῦ Cervantes καὶ τοῦ Lope de Vega. Ὁ διασημώτερος καὶ δημοτικώτερος τῶν ζώντων Ἰσπανῶν ποιητῶν εἶναι ὁ Ἰωσήφ Ἐτσεγαράν (José Echegaray). Ὁ ἔξοχος οὗτος δραματογράφος ἐγεννήθη εἰς Μαδρίτην τὸ 1832. Σπουδάζει τὴν ὁδογεφυροποιεῖαν διεκρίθη ὡς μηχανικός, διωρίσθη δὲ μετὰ τινα ἔτη καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν εἰς τὴν σχολὴν ὅπου ἐκαθίστατο. Παρεκτὸς τῆς διδασκαλίας, συνέγραψεν ἔργα πολλὰ φυσικομαθηματικὰ καὶ ἀνεδείχθη διαπρεπὴς μεταξὺ τῶν ἐγκριωτέρων ἐπιστημόνων τῆς πατρίδος του. Κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1868 ἀνεμίχθη εἰς τὴν πολιτικὴν, κατέλαβε διὰ τῆς ἐνγλωττίας του θέσιν ἐπίσημον εἰς τὸ Κοινοβούλιον, ἐχημάτισε δὲ διενθυνητῆς τῶν δημοσίων ἔργων καὶ μετέπειτα ὑπουργός. Κατὰ τὸ 1872, ἀνακηρυχθεὶς τῆς δημοκρατίας, μετηρώτευσεν εἰς Παρισίους, ἐκεῖ δὲ κατὰ πρῶτον, εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἀνεφάνη ὡς δραματικὸς ποιητὴς γράψας τὴν μονόπρακτον κωμωδίαν του El libro talonario. Ἐπαρελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του ἐχημάτισε καὶ πάλιν ὑπουργός, κατὰ τὸ 1874, ἔκτοτε δὲ ἀποσυρθεὶς τῆς πολιτικῆς καὶ παρακολουθῶν ὡς θεατῆς τὴν πάλιν τῶν κομμάτων, διατελεῖ καθηγητὴς τῶν φυσικομαθηματικῶν καὶ δημοσιεύει ἐναλλάξ δράματα καὶ ἔργα ἐπιστημονικά. Ἄλλ' ὁ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ζήλος οὐδαμῶς παραβλάπτει ἢ παρεμποδίζει τὴν ποιητικὴν του ἔμπνευσιν. Ἐπεὶ τὰ τεσσαράκοντα δράματά του ἀνεβιβάσθησαν μέχρι τοῦδε ἐπὶ τῆς σκηνῆς, τὰ πλείστα ἔμμετρα. Ὁ Μέγας Γαλέτος θεωρεῖται ὡς τὸ ἀριστοῦργμά του, μετεφράσθη δὲ εἰς πάσας σχεδὸν τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Ὁ Ἐτσεγαράν συνδυάζει τὸ εὐφάνταστον τῆς δραματικῆς σχολῆς τοῦ Calderon μετὰ τῶν φιλοσοφικῶν τάσεων τῆς παρούσης ἐποχῆς. Οἱ ἔνεκα τούτου νεοτερισμοὶ του προεκάλεσαν καταφορὰν ἐνίοτε ἴσην πρὸς τὸν ἐνθουσιασμόν τῶν θιασωτῶν του, ἀλλ' ὅμως ἡ ποιητικὴ του δόξα μένει ἐδραία καὶ συνεχίζονται δι' αὐτῆς αἱ μακρὰ παραδόσεις τοῦ ἐνδόξου δραματικοῦ παρελθόντος τῆς Ἰσπανίας.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

- ΘΕΟΔΩΡΑ, σύζυγος τοῦ Ἰουλιανοῦ.
- ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.
- ΣΕΒΗΡΟΣ, ἀδελφός του.
- ΜΕΡΣΕΔΗ, σύζυγος τοῦ Σεβήρου.
- ΠΕΠΙΤΟΣ, υἱὸς αὐτῶν.
- ΕΡΝΕΣΤΟΣ.
- ΡΟΥΕΔΑΣ.
- ΔΥΟ ΥΠΗΡΕΤΑΙ.

Ἡ σκηνὴ ἐν Μαδρίτη ἐν ἔτει 18...

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ σπουδαστήριον. Ἀριστερόθεν ἐξώστης, δεξιόθεν θύρα, — εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ δωματίου τραπέζα, ἐπ' αὐτῆς δὲ χαρτὰ, βιβλία καὶ λύχνος ἀναμμένος. Πρὸς τ' ἀριστερὰ σοφᾶς. Εἶναι νύξ.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΡΝΕΣΤΟΣ, κάθηται ἐνώπιον τῆς τραπέζης, ὡς σκοπεύων νὰ γράψῃ.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Τίποτε! . . . Ἀδύνατον! . . . Τοῦ κάκου ἀγωνίζομαι! Ἡ ἰδέα εἶναι ἐδῶ, — σαλεύει μέσα εἰς τὸν ἀναμμένον μου ἐγκέφαλον, τὴν αἰσθάνομαι. Κάποτε φῶς ἐσωτερικὸν τὴν φωτίζει — καὶ τὴν βλέπω. Τὴν βλέπω μὲ μορφὴν ἀόριστον, ἀσαφῆ, καὶ διὰ μιᾶς εἰς τὰ ἀπόκρυφα βάθη τῆς ἀντηχοῦν φωναί, αἱ ὅποια τὴν ζωντανεύουν, . . . οἰμωγαὶ λύπης, στεναγμοὶ ἔρωτος, γέλωτες σαρδωνικοί! . . . κόσμος ὀλόκληρος παθῶν, παθῶν ζώντων καὶ συγχροσμένων! καὶ ἐξορμῶν καὶ ἀπλώνονται ὀλόγυρά μου καὶ γεμίζουν τὸν ἀέρα! Τότε, τότε λέγω καθ' ἑαυτόν: «ἰδοὺ ἡ ὥρα», καὶ παίρνω τὸ κονδύλι μου καὶ μὲ τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὸ ἄπειρον; μὲ τὴν ἀκοὴν εἰς ἔντασιν, προσπαθῶν νὰ περιστείλω τοὺς παλμούς τῆς καρδίας μου, σκύπτω ἐπάνω εἰς τὸ τετραδίον μου. Ἀλλὰ . . . ὦ εἰρωνεία τῆς ἀνικανότητος! Αἱ γραμμαὶ τῆς μορφῆς ἐξαλείφονται, τὸ φάσμα διαλύεται, κραυγαὶ καὶ στεναγμοὶ σιωποῦν, καὶ τὸ μηδέν, τὸ μηδέν μὲ περικυκλῶνει, . . . ἡ μονοτονία τοῦ κενοῦ ἀπείρου, τοῦ ἀνισχύρου στοχασμοῦ, τοῦ ὑπνηλοῦ καμάτου! Εἶναι χειρότερον ἢ θάνατος τοῦτο: τὸ κονδύλι διαρκῶς ἀκίνητον καὶ τὸ χαρτὶ χωρὶς ζῶν, χωρὶς τὴν ζῶν τῆς ἰδέας. ὦ! πόσας μορφὰς περιέχει τὸ μηδέν καὶ πῶς — σκυθρωπὸν καὶ σιωπηλὸν — χλευάζει τοὺς πλάστας τοῦ εἶδους μου: πολλὰς μορφὰς, πολλὰς: πίνακας χωρὶς χρώματα, μάρμαρα ἀκατέργαστα, χρώδεις δονήσεις ἤχων συγκεχυμένων! Ἀλλὰ τίποτε τόσον ἐρεθιστικόν, τόσον ἐξευτελιστικόν, τόσον ἀήδης, ὅσον τὸ ἄθλιον τοῦτο κονδύλι (τὸ ρίπτει ἐπὶ τῆς τραπέζης) καὶ τὸ ἄγραφον τοῦτο χαρτὶ. . . Ἄ! δὲν ἤμπορῶ νὰ σὲ γεμίσω, ἀλλ' ἤμπορῶ νὰ σὲ καταστρέψω, ταπεινὸν συνένοχον τῆς φιλοδοξίας μου καὶ τῆς ταπεινώσεώς μου! Ἰδοὺ! . . . ἰδοὺ! . . . Μικρότερα; . . . ἀκόμη μικρότερα! . . . (Σχίζει τὸν χαρτὴν. Διακόπτεται ἐπὶ τινὰς στιγμάς). Αἶ, καί; . . . Εὐτυχῶς δὲν μὲ βλέπει κανεὶς. Ἀνόητοι ἐξάψεις καὶ ἄδικοι! Ὅχι! . . . δὲν ὑποχωρῶ. Σκέψις ἀκόμη, σκέψις, μέχρις οὐ ἢ νικήσω ἢ ἐξοντωθῶ! Ὅχι, δὲν παραδίδω τὰ ὄπλα! Νὰ ἰδῶ, . . . νὰ ἰδῶ ἂν εἶναι τρόπος . . .

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΡΝΕΣΤΟΣ καὶ ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ. Οὗτος φορεῖ φράκον, κρατεῖ τὸν ἐπενδύτην του ἐπὶ τοῦ βραχίονος, ἀνοίγει δὲ τὴν θύραν δεξιόθεν ἀλλὰ δὲν προχωρεῖ ἐντὸς τοῦ δωματίου.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Αἶ! Ἐρνέστε!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἰουλιανέ!

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἄκομη ἐργάζεσαι ; . . . Σὲ διέκοψα.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ, ἐγειρόμενος.

Νὰ μὲ διακόψης ! Μὲ τὰ σωστά σου, Ἰουλιανέ ;
Ἔλα μέσα, ἔλα ! Καί ἡ Θεοδώρα ;

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἐρχόμεθα ἀπὸ τὸ θέατρον. Ἐκείνη ἀνέβη μὲ τὸν ἀδελφόν καὶ τὴν νύμφην μου εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα νὰ ἰδῇ δὲν ἤξεύρω τί, . . . κάτι ἤθελε νὰ τῆς δείξῃ ἡ Μερσέδη. Ἐγὼ δὲ ἐπήγαίνα εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ὅταν εἶδα φῶς εἰς τὸ ἰδικόν σου, καὶ ἦλθα νὰ σοῦ εἰπῶ Καληνύκτα.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἦτο πολὺς κόσμος ;

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Πολὺς, καθὼς πάντοτε. Καὶ ὅλοι οἱ φίλοι μου ἐζήτησαν νέα σου. Ἐθαύμαζαν πῶς δὲν ἦλθες καὶ σύ.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

ὦ ! Καλοσύνη των.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Τὴν ἀξίζεις, καὶ μὲ τὸ παρεπάνω ! Καὶ σύ ; Σοῦ ἦλθε καλὰ τριῶν ὥρων μοναξιά καὶ ἔμπνευσις !

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Μοναξιά, ναί ! ἔμπνευσις ὄχι. Δὲν μοῦ ἦλθε, ἂν καὶ τῆς ἐφώναζα μὲ ὑποταγὴν καὶ πόθον.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὴν πρόσκλησίν σου ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Καὶ οὔτε εἶναι ἡ πρώτη φορά. Ἄλλ' ἂν δὲν ἔκαμα τίποτε ἄλλο, ἔκαμα ὅμως μίαν χρησιμωτάτην ἀνακάλυψιν.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ποίαν ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Αὐτήν : ὅτι δὲν ἀξίζω τίποτε !

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Διάβολε ! φοβερὰ ἀνακάλυψις !

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέγω !

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Καὶ διατί ἡ τόση ὀργὴ ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ σου ; Μὴ δὲν προχωρεῖ τὸ δρᾶμα περὶ τοῦ ὁποίου μοῦ ἔλεγες ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Νὰ προχωρήσῃ ; Προχωρεῖ ἀνάποδα !

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἄλλὰ κατὰ τί ἔπταισαν εἰς τὸν καλόν μου Ἐρνεστον καὶ ἡ ἔμπνευσις καὶ τὸ δρᾶμα μαζῇ ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Κατὰ τοῦτο : ὅτι ὅταν συνέλαβα τὴν ιδέαν τοῦ δράματος, μοῦ ἐφάνη γόνιμος, καὶ θέλων τώρα νὰ τῆς δώσω μορφήν, νὰ τὴν ἐνδύσω μὲ ἐνδυμα ἄρμόδιον διὰ τὴν σκηνήν, καταλήγω εἰς πρᾶγμα ἀλλόκοτον, δύσκολον, ἀντιδραματικόν, ἀδύνατον !

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἄλλὰ εἰς τί συνίσταται τὸ κακόν τοῦ πράγματος ; Ἔλα, εἰπέ μου παρακαλῶ, διότι μοῦ ἐξά-

πτεις τὴν περιέργειαν. (Κάθεται ἐπὶ τοῦ σοφᾶ).

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Φαντάσου ὅτι τὸ κύριον πρόσωπον, ἐκεῖνο ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ διέλιξις τοῦ δράματος, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τοῦ δίδει ζωὴν, προκαλεῖ τὴν καταστροφὴν, τὴν φέρει, — καὶ τὴν χαίρεται, — δὲν ἔμπορεῖ νὰ παρουσιασθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Τόσον κακόν εἶναι ; τόσον ἀηδὲς καὶ ἀποτρόπαιον ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ὅχι. Δὲν εἶναι τοῦτο. — Κακόν ; καθὼς ὅλοι μας. Ὅσον σὺ κ' ἐγώ. Οὔτε κακόν οὔτε καλόν. Ἀηδὲς καὶ ἀποτρόπαιον ; ὄχι, μὰ τὴν ἀλήθειαν. Δὲν εἶμαι τόσον μισάνθρωπος, οὔτε τόσον ἀηδίασα τὴν ζωὴν ὥστε νὰ θέλω τοῦτο ἢ νὰ ἐπιθυμῶ νὰ φανῶ τόσον πολὺ ἄδικος.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Λοιπὸν τότε, τί εἶναι τὸ αἷτιον ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Τὸ αἷτιον εἶναι, φίλε μου, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον δὲν χωρεῖ ὑλικῶς εἰς τὴν σκηνήν.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Κύριε ἐλέησον ! Τί λέγεις ; Εἶναι μήπως μυθολογικόν τὸ δρᾶμα καὶ παριστᾷ Τιτᾶνας ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Τιτᾶνας, ναί, ἀλλὰ κατὰ τὴν σημερινὴν ἔννοιαν τοῦ πράγματος.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Δηλαδή ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Δηλαδή, τὸ πρόσωπον τοῦτο εἶναι «ὁ κόσμος ὅλος».

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ὁ κόσμος ὅλος ! Τότε ἔχεις δίκαιον, δὲν χωρεῖ εἰς τὴν σκηνήν ὁ κόσμος ὅλος. Αὐτὴ εἶναι ἀλήθεια ἀδιαφιλονείκητος καὶ αὐταπόδεικτος.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Βλέπεις λοιπὸν ὅτι εἶχα δίκαιον.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ὅχι ἐντελῶς. «Ὁλος ὁ κόσμος» ἔμπορεῖ νὰ συμπυκνωθῇ εἰς ὀλίγους τύπους καὶ χαρακτῆρας. Ἐγὼ δὲν ἐννοῶ ἀπ' αὐτὰ, ἀλλὰ νομίζω ὅτι τοῦτο τὸ κατῳρθωσαν πολλὰκις οἱ ποιηταί.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Μάλιστα, ἀλλ' εἰς τὴν ἰδικήν μου περίπτωσιν, δηλαδή εἰς τὸ δρᾶμά μου, τοῦτο δὲν γίνεται.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Διατί ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Διὰ λόγους πολλούς, τοὺς ὁποίους θὰ ἦτο μακρὸν νὰ σοῦ ἐξηγήσω, καὶ ἰδίως αὐτὴν τὴν ὥραν.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Δὲν πειράζει. Εἰπέ μου μερικούς.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἴδού, φίλε μου. Κάθε ἄτομον τοῦ μεγάλου τούτου συνόλου, — πᾶσα κεφαλὴ τοῦ τέρατος τούτου μὲ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας κεφαλὰς, — τοῦ Τιτᾶνος τούτου τῆς ἐποχῆς μας εἰς τὸν ὅποιον ἔδωκα τὸ ὄνομα «Ὁλος ὁ κόσμος», παρουσιάζεται εἰς τὸ

δραμά μου ἐπὶ μίαν στιγμὴν βραχυτάτην, προφέρει μίαν λέξιν — ὄχι περισσότερον, — ρίπτει ἔν καὶ μόνον βλέμμα, — τὸ μέρος του εἰς τὴν ὑπόθεσιν περιορίζεται σχεδὸν εἰς ἓν μειδιάμα, — μόλις ἐμφανίζεται καὶ ἀποσύρεται, — ὅ,τι κάμνει τὸ κάμνει χωρὶς πάθος, χωρὶς ὀργήν, χωρὶς κακίαν, ἀδιαφόρως καὶ ἀσκόπως, — ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσυνειδήτως.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Αἶ, ἔπειτα;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Αἱ ὀλίγα αὐταὶ λέξεις, τὰ στιγμιαῖα βλέμματα, τὰ ἀδιάφορα μειδιάματα, ὅλα αὐτὰ τὰ μικρὰ ψιθυρίσματα, αἱ μικρόταται κακίαι, ὅλα αὐτὰ ἐπὶ τέλους τὰ ὁποῖα ἠδυνάμεθα νὰ ἐπονομάσωμεν ἀκτίνας ἀσημάντους τοῦ δραματικοῦ φωτός, — ὅλα αὐτὰ συνδεόμενα ἀποτελοῦν μίαν δέσμην, μίαν πυράν, καὶ φέρουν τὴν πυρκαϊάν, τὴν ἐκρηξίν, τὴν σύγκρουσιν καὶ τὰ θύματα. Ἐὰν παραστήσω τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων διὰ μερικῶν τύπων ἢ προσώπων συμβολικῶν, θὰ ἔχω νὰ συγκεντρώσω εἰς τὸν καθένα ὅ,τι εἶναι διεσπαρμένον εἰς τοὺς πολλούς, καὶ τότε ἡ ἰδέα μου διαστρέφεται. Θὰ φέρω εἰς τὴν σκηνὴν τύπους ἀπεχθεῖς καθὸ κακούς, καὶ ἀπίθλους καθόσον ἡ κακία των δὲν αἰτιολογεῖται. Πρόσθεσε δὲ καὶ τὸν κίνδυνον μὴ ὑποτεθῆ ὅτι ἠθέλησα νὰ παραστήσω κοινωνίαν αἰσχροῦ, διεσθαρμένην καὶ σκληρὰν, ἐνῶ ἡ πρόθεσίς μου εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ ὑποδείξω ὅτι ὅλαι μας αἱ πράξεις, καὶ αἱ πλέον ἀσήμαντοι, δὲν εἶναι ἀσήμαντοι μῆτε ἀδιάφοροι, ἢ πρὸς καλὸν ἢ πρὸς κακόν, — διότι, συνδεόμεναι ὑπὸ τὰς μυστηριώδεις ἐπιρροὰς τῆς σημερινῆς ζωῆς, ἠμποροῦν νὰ ἐπιφέρουν συνεπειὰς μεγίστας.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Αὐτὰ, φίλε μου, εἶναι μεταφυσικὰ δι' ἐμέ. Κάτι μισοβλέπω, ἀλλὰ διὰ μέσου πολλῶν συννέφων. Αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ ἐννοεῖς σὺ πολὺ καλλίτερά μου. Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ συναλλαγματοῦν, ἐκτοκισμῶν, δοσοληψιῶν καὶ κερδοσκοπιῶν, τότε θὰ ἦτο ἄλλη ὑπόθεσις.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

"Ὅχι, ὄχι. Ἐχεις νοῦν ὑγιῆ, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ οὐσιώδες.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Εὐχαριστῶ, Ἐρνέστε. Εἶσαι πολὺ καλός.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἐν τούτοις σὲ ἔπεισα;

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

"Ὅχι. Θὰ ὑπάρχη τρόπος νὰ ὑπερνηκηθῆ αὐτὴ ἡ δυσκαλία.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἐὰν ἦτο μόνη αὐτὴ!

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

"Ἐχει καὶ ἄλλην;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

"Ἐχει, λέγει! — Εἰπέ μου τί εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν δραματικὸν ἐλατήριον;

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Δὲν ἤξεύρω καλὰ καλὰ τί ὀνομάζεις δραματικὸν ἐλατήριον. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἠμπορῶ νὰ σοῦ εἰπῶ εἶναι ὅτι δὲν με διασκεδάζει δραμα χωρὶς ἔρωτας

μέσα, — καὶ μάλιστα ἔρωτας δυστυχεῖς, διότι ἂν πρόκειται περὶ εὐτυχῶν, μοῦ ἀρκεῖ ἐδῶ ἡ στέγη μου καὶ ἡ Θεοδώρα μου.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Καλὰ, περίφημα! Ἄλλὰ τὸ δραμά μου, φοβοῦμαι, δὲν χωρεῖ ἔρωτας.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Τόσον τὸ χειρότερον. Ἄκουσέ με, δὲν ἤξεύρω τί ἐστὶ τὸ δραμά σου, ἀλλ' ὑποπτεύομαι ὅτι δὲν θὰ ἐξεγείρη κανενὸς τὸ ἐνδιαφέρον.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Αὐτὸ δὰ σοῦ λέγω κ' ἐγώ. Καὶ ὅμως, ἐνδέχεται νὰ βάλω μέσα ἔρωτας, καὶ χωρὶς ζηλοτυπίας.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Κύτταξε πρὸς τούτοις νὰ ἔγης ὑπόθεσιν ἐνδιαφέρουσαν, τὴν ὁποῖαν ν' ἀναπτύξης ἐντέχνως, με περιπλοκάς συγκινητικὰς. . .

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

"Ὅχι, φίλτατε! Τοῦτο, ὄχι! Τὰ πάντα θὰ εἶναι ἀπλὰ, συνήθη, σχεδὸν κοινὰ, καθόσον τὸ δραμα δὲν θὰ ἔγῃ ἐνέργειαν ἐξωτερικὴν. Τὸ δραμά μου διεξάγεται διὰ τῶν προσώπων του ἐνδομύχως· προβαίνει βραδέως, ὑποτρέφεται σήμερον ἀπὸ ἑνα στοχασμόν, αὔριον ἀπὸ ἑνα παλμὸν καρδίας, ὑποσκάπτει τὴν θέλησιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον. . .

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἄλλ' αὐτὰ πῶς θὰ τὰ καταλάβῃ κανεὶς; Αἱ ἐνδόμυχοι αὐταὶ ἐνέργειαι πῶς ἐκδηλοῦνται; Ποῖος θὰ τὰς ἐξηγήσῃ εἰς τὸν θεατὴν; Ποῦ θὰ τὰς ἰδῇ; Θὰ καθήμεθα ὀλόκληρον τὸ ἔσπερας εἰς προσοχὴν μὴ μᾶς διαφύγῃ ἐν βλέμμα, ἑνας στεναγμός, μία χειρονομία, μία λέξις χωρὶς συνέχειαν; Αὐτὸ, ἀγαπητέ μου δὲν εἶναι διασκεδάσις. Παρὰ νὰ χωθῶ εἰς αὐτὰ τὰ βάρη, καλλίτερα σπουδάζω φιλοσοφίαν.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Βλέπεις; Μοῦ ἐπαναλαμβάνεις ὅσα σκέπτομαι μόνος μου.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

"Ὅχι, δὲν θέλω καὶ νὰ σὲ ἀποθαρρύνω. Ἐξεύρεις ἐσὺ τί κάμνεις. Καὶ . . . πῶς νὰ σοῦ εἰπῶ; . . . Καὶ ἂν ἀκόμη τὸ δραμα εἶναι κάπως ὠχρόν, καὶ ἂν φαίνεται βαρὺ καὶ χωρὶς ἐνδιαφέρον . . . ἀρκεῖ νὰ ἔλθῃ κατόπιν ἡ καταστροφή καταπληκτικὴ, . . . ἀρκεῖ ἡ ἐκρηξίς . . . Αἶ;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Καταστροφή . . . ἐκρηξίς; . . . Περίπου ὅταν θὰ πέσῃ ἡ αὐλαία.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Τουτέστιν, θ' ἀρχίξῃ τὸ δράμα ὅταν θὰ τελειώσῃ τὸ δράμα;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἐπάνω κάτω! Μολταῦτα θὰ προσπαθῶ νὰ βάλω μέσα ὀλίγην ζέστην.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

"Ἄκουσέ με, — τὸ καλλίτερον θὰ ἦτο νὰ γράψῃς τοῦτο τὸ δεύτερον δράμα, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ὅταν τελειῶνῃ τὸ πρῶτον· διότι τὸ πρῶτον, κατὰ τὰς θεωρίας σου, δὲν ἀξίζει τὸν κόπον — καὶ θὰ σοῦ δώσῃ πολὺν κόπον.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Περὶ τοῦτου ἤμην ἤδη πεπεισμένος.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Τώρα δὲ εἴμεθα πεπεισμένοι καὶ οἱ δύο, χάρις εἰς τὴν διαλεκτικὴν σου καὶ εἰς τὴν ἰσχύϊν τῆς λογικῆς σου. Καὶ τί τίτλον τοῦ ἔχεις δώσει;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Τίτλον; Τοῦτο πάλιν εἶναι ἄλλο... Δὲν ἔμπορει νὰ ἔχη τίτλον.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Τί!... Πῶς τὸ εἶπες;... Μῆτε τίτλον!...

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ὅχι. Παρεκτός ἂν τοῦ τὸν δώσωμεν Ἑλληνιστί, χάριν μεγαλειτέρας σαφηνείας, κατὰ τὴν παλαιάν μας κωμωδίαν (1).

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἐλα, ἔλα, Ἐρνέστε μου! ἐκοιμάσο ὅταν ἦλθα ὠνευρέυεσο ἄλλα τῶν ἄλλων καὶ μοῦ διηγῆσαι τώρα τὰ ὄνειρά σου.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ὅνειρα, ναί. Ἄλλα τῶν ἄλλων ἴσως. Σοῦ διηγούμαι ὄνειρα καὶ ἄλλα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ σὺ ἔχεις ὄρθον νοῦν καὶ κρίνεις πάντοτε σωστά.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Διὰ νὰ κρίνη κανεὶς σωστά εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν δὲν χρειάζεται καὶ τόσος νοῦς. Δράμα, τοῦ ὁποίου τὸ κύριον πρόσωπον δὲν παρουσιάζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς, — εἰς τὸ ὁποῖον σχεδὸν δὲν ὑπάρχουν ἔρωτες, καὶ δὲν συμβαίνει τίποτε παρεκτός ὅ,τι συμβαίνει κάθε ἡμέραν, — τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ἀφοῦ πέση ἡ αὐλαία καὶ οὔτε κἀν ἔχει τίτλον, — δὲν ἤξεύρω οὔτε πῶς ἔμπορει νὰ γραφῆ, οὔτε πῶς νὰ παρασταθῆ, οὔτε πῶς θὰ εὖρη ἀκροατάς, οὔτε πῶς θὰ ὀνομασθῆ δράμα.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἄ! Καὶ ὅμως εἶναι δράμα. Τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι πρέπει νὰ λάβῃ μορφήν καὶ ὅτι δὲν ἔμπορῶ ἐγὼ νὰ τοῦ τὴν δώσω.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Θέλεις ν' ἀκούσης τὴν γνώμην μου;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Νὰ μὴ ἀκούσω τὴν γνώμην σου... σοῦ, τοῦ φίλου, τοῦ προστάτου, τοῦ δευτέρου πατρός μου! Ἄ, Ἰουλιανέ!...

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Μῆ, Ἐρνέστε, — ἄς μὴ κάμωμεν τώρα ἐδῶ δράμα αἰσθηματικόν, ἀντὶ τοῦ ἰδικοῦ σου, τὸ ὁποῖον ἀπε-

φασίσαμεν ὅτι δὲν γίνεται. Σὲ ἠρώτησα ἂν θέλεις ν' ἀκούσης τὴν γνώμην μου;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Καὶ σοῦ εἶπα, ναί!

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἄφησε λοιπὸν κατὰ μέρος τὰ δράματα, πλάγιασε, ἀναπαύσου, καὶ αὖριον τὸ πρῶτ' ἔλα νὰ κυνηγήσωμεν μαζῆ, καὶ νὰ σκοτώσης κάμποσα περδίκια. Τοῦτο θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφορμὴ νὰ μὴ σκοτώσης ἐσὺ ἐν ἡ δύο πρόσωπα εἰς τὸ δράμά σου, ἴσως δὲ νὰ μὴ κακοπάθῃς καὶ σὺ ὁ ἴδιος ἀπὸ τοῦ θεατῆρος. Ἐλα καὶ δὲν θὰ τὸ μετανοήσης.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Εἰς τοῦτο δὲν θὰ σ' ἀκούσω. Θὰ τὸ γράψω τὸ δράμα.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἄλλὰ κακότης, τὸ συνέλαβες ἐν ἀμαρτίαις.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Καλά, κακά, — τὸ συνέλαβα! Τὸ αἰσθάνομαι μέσα εἰς τὸν ἐγκέφαλόν μου κινεῖται, ζῆ, καὶ θέλει νὰ ἐβγῆ ἐξω, — καὶ θὰ τὸ ἔβγαλω!

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἄλλὰ — δὲν εἶναι τρόπος νὰ εὖρης ἄλλην ὑπόθεσιν;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἄλλὰ — ἡ ἰδέα αὐτή;

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Στείλε τὴν ἔς τὸν διάβολόν!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Αἱ, φίλτατέ μου! Νομίζεις ὅτι ἀφοῦ μᾶς χωθῆ ἐδῶ μέσα μία ἰδέα, ἀρκεῖ νὰ τὸ θέλωμεν διὰ νὰ τὴν σβύσωμεν καὶ νὰ τὴν καταστρέψωμεν; Μὴ δὲν τὸ ἤθελα κ' ἐγὼ νὰ συλλογισθῶ κανὲν ἄλλο δράμα; ἀλλὰ τοῦτο, τὸ κατηραμένον, δὲν ἀρτίνει τόπον δι' ἄλλο, ἐνόσω δὲν ἐβγαίνει ἐξω εἰς τὸν κόσμον.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Καλά! Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ δώσῃ καλὰ γεννητούρια!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἰδοὺ τὸ ζήτημα! καθὼς λέγει ὁ Ἀμλέτος.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (χαμηλόφων τὴν φωνὴν καὶ μὲ ὕψος κωμικῶς μυστηριώδες).

Καὶ δὲν ἔμπορεῖς τοῦλάχιστον νὰ τὸ πετάξῃς εἰς τὸ φιλολογικόν ἐπιθετοτροφεῖον τῶν ἀνωνύμων ἔργων;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

ὦ Ἰουλιανέ! Ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος μὲ συνείδησιν. Τὰ τέκνα μου, ἢ καλὰ ἢ κακά, εἶναι νόμιμα. Φέρουν τὸ ὄνομά μου.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (ἐτοιμαζόμενος νὰ ἐξέλθῃ).

Τί ἄλλο νὰ σοῦ εἰπῶ; ὅ,τι εἶναι νὰ γείνη, θὰ γείνη. Τὸ πεπρωμένον!

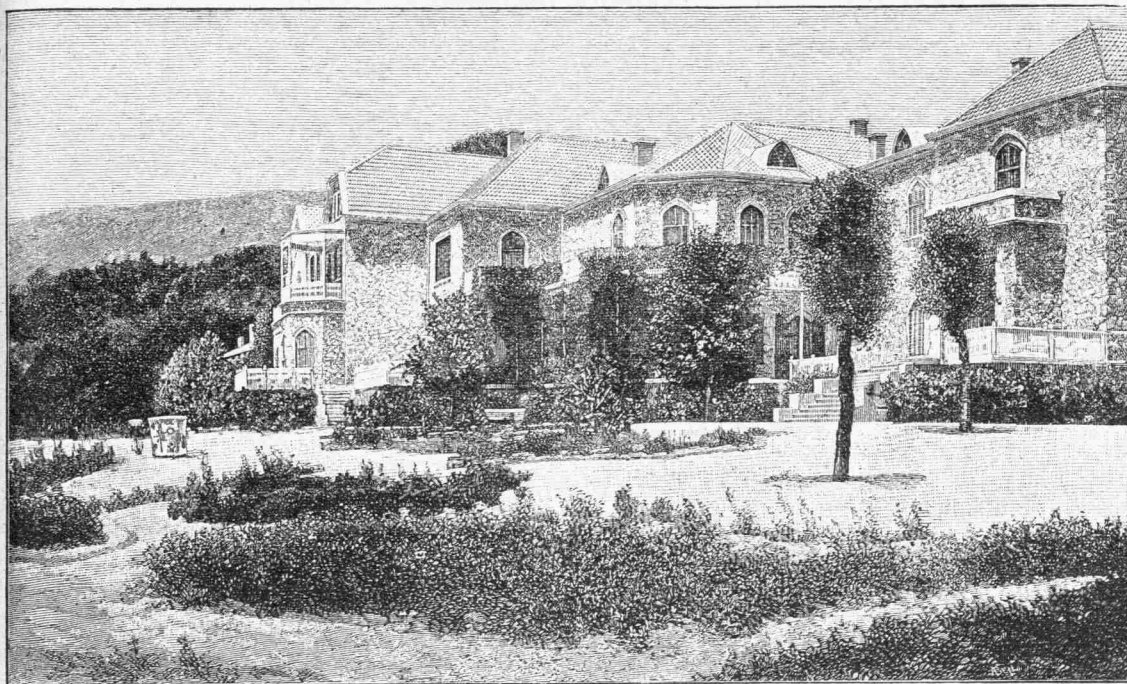
ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Συμφωνῶ. Καὶ ἐλπίζω νὰ μὴ εἶναι κακὸν τὸ πεπρωμένον. Ὅπωςδὴποτε, ἂν δὲν τὸ συγγράψω ἐγὼ, θὰ τὸ συγγράψῃ ἄλλος.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἐμπρός λοιπὸν, καὶ τύχη ἀγαθῆ! Καὶ εἶθε νὰ μὴ σὲ προλάβῃ ἄλλος.

(1) Ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος κωμωδία ἐπιλέγεται La Comedia Nueva ἐγγραφή δὲ ὑπὸ τοῦ Moratin, δραματικῶς ποιητοῦ τῆς 18ης ἑκατονταετηρίδος. Ὁ Don Hermógenes, διακωμωδούμενος λόγιος, λέγει Λατινιστὴ μίαν περίσδον (σκηνὴ 4η τῆς Α' πράξεως): «Εἶναι γνώμη τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπιπροσθέτει. Ἄλλὰ σὰς τὴν λέγω Ἑλληνιστὶ διὰ νὰ ἐννοήσετε καλλίτερον: Eisi de ton mython oi men aploi oi de peplegmenoi. Cai gar ai praxeis... Ὁ Don Ἐλευθέριος τὸν διακόπτει: «Ἄλλ' ἄνθρωπε, ἐν...» Ὁ Ἐρμωγένης ἐξακολουθεῖ: «Cai gar ai praxeis ou mimeis oi...» Ἐλευθέριος: «Ἄλλ'...» Ἐρμωγένης: «Mythoi eisin yparchousin».

ΤΟ ΕΝ ΔΕΚΕΛΕΙΑ ΑΝΑΚΤΟΡΟΝ

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΕΡΝΕΣΤΟΣ, ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ καὶ ΘΕΟΔΩΡΑ
ΘΕΟΔΩΡΑ (ἐξωθεν).

Ἰουλιανέ! . . . Ἰουλιανέ!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Εἶναι ἡ Θεοδώρα.
ΘΕΟΔΩΡΑ

Ἐδῶ εἶσαι, Ἰουλιανέ;
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (προχωρῶν πρὸς τὴν θύραν).

Ἐδῶ εἶμαι! Ἐλα μέσα.
ΘΕΟΔΩΡΑ (εἰσερχομένη).

Καλησπέρα, Ἐρνέστε.
ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Καλησπέρα, Θεοδώρα. Πῶς ἦτο τὸ θέατρον;
ΘΕΟΔΩΡΑ

Καθὼς πάντοτε. Καὶ σύ, ἐργάσθηκες πολὺ;
ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Καθὼς πάντοτε. Διόλου.
ΘΕΟΔΩΡΑ

Τότε λοιπόν, καλλίτερα νὰ ἤρχεσο μαζῆ μας.
Ὅλοι αἱ φίλοι μου μ' ἐρωτοῦσαν περὶ σοῦ.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Βλέπω ὅτι ὅλος ὁ κόσμος ἐνδιαφέρεται περὶ ἐμοῦ.
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Καὶ πῶς ὄχι, ἀφοῦ ὁ κόσμος ὅλος θὰ εἶναι τὸ κύριον πρόσωπον εἰς τὸ δρᾶμά σου! Γίνεται νὰ μὴ ἐνδιαφέρεται νὰ τὰ ἔγῃ καλὰ μαζῆ σου;

ΘΕΟΔΩΡΑ (μὲ περιέργειαν).

Τί δρᾶμα;
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Σιωπή! Εἶναι μυστικόν. . . Μὴ ἐρωτᾷς. Οὔτε τίτλος, οὔτε πρόσωπα, οὔτε πλοκή, οὔτε καταστροφή. . . Τὸ ἄκρον ἄκτων. . . Καληνύκτα, Ἐρνέστε. Πηγαίνωμεν, Θεοδώρα.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Εἰς αὔριον.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Καληνύκτα.

ΘΕΟΔΩΡΑ (πρὸς τὸν Ἰουλιανόν).

Τί ἀρρητημένη ἐφαίνεται ἀπόψε ἡ Μερσέδη.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Καὶ ὁ Σεβῆρος, πῶς τὰ εἶχε καταίθασμένα!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Διατί ἄρά γε;

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἡξέυρω κ' ἐγώ; Ὁ δὲ Πεπίτος ἐξ ἐναντίας εἶχε ζωηρότητα καὶ διὰ τοὺς δύο των.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Πάντοτε ὁ ἴδιος αὐτός. Καὶ γλώσσα! . . . Δι' ὅλους ἔχει νὰ πῆ κάτι κακόν.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Πρόσωπον διὰ τὸ δρᾶμα τοῦ Ἐρνέστου.
(Ἐξέρχονται δεξιόθεν ὁ ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ καὶ ἡ ΘΕΟΔΩΡΑ).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἄς λέγῃ ὅ,τι θέλει ὁ Ἰουλιανός, δὲν παρατιῶ τὸν σκοπὸν μου. Θὰ ἦτο φοβερὰ ἀνανδρία! Ὁχι, δὲν ὀπισθοχωρῶ. . . Ἐμπρός! (Ἐγείρεται καὶ περιπατεῖ ἀνησυχῶς. Ἐπειτα πλησιάζει εἰς τὸν ἐξώστην). Νύκτα, βοήθησέ με! Εἰς τὴν σκοτίαν σου διαγράφονται αἱ φωτεραὶ γραμμαὶ τῆς ἐμπνεύσεως καλλίτερα ἢ εἰς τὸν γαλάξιον πέπλον τῆς ἡμέρας. Σηκωθῆτε στέγαι τῆς ἀπεράντου πόλεως. Ἀποκαλύψατε χάριν ποιητοῦ ἀδημονούντος ὅσα μυστήρια σκεπάζετε, καθὼς τὰ ἀπεκαλύψατε εἰς τὸν μικρὸν χαλὸν διάβολον ὁ ὁποῖος σᾶς ἐξεσκέπασε ἄλλοτε

πρὸς διασκεδάσιν του (1). Θέλω νὰ ἰδῶ εἰς τὰς αἰθούσας καὶ τὰ δωμάτια σας γυναῖκας καὶ ἄνδρας ἐρχομένας πρὸς ἀναζήτησιν τῆς νυκτερινῆς ἀναπαύσεως μετὰ τὰς θορυβώδεις ὥρας τῶν συναναστροφῶν καὶ τῶν διασκεδάσεων. Θέλω ν' ἀκούσω εὐκρινῶς τὰ χίλια ἀσυνάρτητα λόγια ὅσα προφέρουν ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅσοι ἕκαμναν ἐρωτήσεις περὶ ἐμοῦ εἰς τὸν Ἰουλιανὸν καὶ τὴν Θεοδώραν. Καὶ καθὼς αἱ διεσπαρμένα ἀκτίνες τοῦ φωτός συγκεντροῦμεναι διὰ τοῦ διαφανοῦς κρυστάλλου φέρουν ἀνάφλεξιν, — καθὼς αἱ διασταυροῦμεναι γραμμαὶ σκιᾶς συναποτελοῦν τὸ σκότος, καὶ οἱ κόκκοι γῆς τὰ ὄρη, καὶ αἱ σταγόνες νεροῦ τὰς θαλάσσας, ἀπαράλλακτα κ' ἐγὼ ἀπὸ τὰς ἀσυναρτήτους φράσεις των, ἀπὸ τὰ κενὰ των μειδιάματα, ἀπὸ τὰ περιέργα βλέμματά των, ἀπὸ τὰ χίλια μικρολογήματα ὅσα διασπείρουν αὐτοὶ ἀπροσέκτως εἰς τὰς συναθροίσεις των, εἰς καφενεῖα, εἰς θέατρα, εἰς συναναστροφάς, — καὶ μένουσιν τώρα κρεμάμενα εἰς τὸν ἀέρα, — θὰ κατασκευάσω τὸ δρᾶμά μου! Τὸ εὐτελὲς κρυστάλλον τῆς διανοίας μου ἄς γείνη ὁ φακὸς ὅπου θὰ συγκεντρωθῆ καὶ τὸ φῶς καὶ αἱ σκιαὶ πρὸς σχηματισμὸν τῆς ἐστίας ὅπου θ' ἀναφλεχθῆ ἢ δραματικὴ πυρκαϊά, — ἢ τραγικὴ ἔκρηξις τῆς καταστροφῆς. Ἀνάβλυσε δρᾶμα μου, καὶ ὅσον διὰ τὸν τίτλον σου, ἰδοῦ . . . ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου μου βλέπω τὸ ἀθάνατον ἔργον τοῦ ἀθανάτου ποιητοῦ τῆς Φλωρεντίας· αὐτὸς μοῦ παρέχει Ἰταλιστὶ ὅ,τι θὰ ἦτο ἀπερισκεψία καὶ αὐθάδεια νὰ γράψω εἰς τὴν γλῶσσάν μου εἰς βιβλίον, ἢ νὰ προσφέρω ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Παῦλε καὶ Φραγκίσκα, ἄς ὠφεληθῶ ἀπὸ τοὺς ἐρωτάς σας. (Κάθηται παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ ἐτοιμάζεται νὰ γράψῃ). Ἐμπρὸς λοιπόν! Ἀρχὴ τοῦ δράματος! Τὸ πρῶτον φύλλον . . . δὲν εἶναι πλέον ἄγραφον περιέχει τὸν τίτλον (γράφει) ὁ Μέγας Γαλεότος (2). (Ἐξακολουθεῖ γράφων πυρετωδῶς).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

(1) El Diablo Cojuelo ὑπὸ τοῦ Luis Velez de Guevara, δραματικοῦ ποιητοῦ καὶ διηγηματογράφου τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος. Τὸ ἐν λόγῳ διήγημα ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον τῷ 1641. Ἐν αὐτῷ παρίσταται σπουδαστὴς ὅστις ἀπελευθερεῖ ἐκ φιάλης μάγου (ἐντὸς τῆς ὁποίας εὐρίσκειτο φυλακισμένος) τὸν γυλὸν διάβολον, οὗτος δὲ εὐγνωμονῶν περιφέρει τὸν ἐλευθερωτὴν του ἐναέριον ἄνωθεν τῆς Μαδρίτης τὴν νύκτα, καὶ ἀφαιρῶν τὰς στέγας ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀποκαλύπτει τὰ ἐντὸς αὐτῶν τελοῦμενα μυστήρια. Τὸ σατυρικὸν τοῦτο διήγημα ἀπεμιμήθη ὁ Γάλλος Lesage, γράψας τὸ 1707 τὸ ὁμώνυμον μυθιστόρημά του.

(2) Ἀναφέρεται εἰς τὸ πασίγνωστον ἐπεισόδιον τοῦ Ἐΐψματος τῆς Θεῖας Κωμωδίας τοῦ Δάντου. Ἡ Φραγκίσκα διηγεῖται πῶς ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἀνάγνωσις τῶν ἐρώτων τοῦ Λανσελότου ἔφερεν ἀνεπαισθήτως τὸν ἐραστὴν της καὶ αὐτὴν εἰς τὸ ἁμαρτήμα διὰ τὸ ὅποιον ἐτιμωροῦντο ἡδὴ εἰς τὴν κόλασιν. Τὸ βιβλίον ἐκεῖνο ἦτο ἡ ἀφορμὴ τῆς πτώσεως των. «Galeotto fu el libro e chi le sevisse». Οὕτω ὁ Γαλεότος τῆς ἐν τῷ δράματι τούτῳ πτώσεως ὑπῆρξε ὁ κόσμος καὶ ἡ κακολογία του. Ἐνθεν ὁ τίτλος τοῦ δράματος. Ὁ μέγας Γαλεότος εἶναι «ὁ κόσμος ὅλος» περὶ οὗ ὁ λόγος ἐν τῷ προλόγῳ.

Ἡ ΖΩΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΣ

Ὅπως ὄλων τῶν κοριτσιῶν τοῦ κόσμου τὸ ὄνειρον τῆς Παναγιώτας ἦτο νὰ ὑπανδρευθῆ. Δι' αὐτὸ ἐξενειύθη, δι' αὐτὸ ἤλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, δι' αὐτὸ ἐγένετο ὑπηρέτρια, μικρὴ-μικρὴ ἀπὸ δώδεκα χρονῶν κορίτσι, δουλεύουσα εἰς τὰ σπίτια ὀκτὼ χρόνια τώρα, διὰ νὰ κάμῃ τὴν προικὰ της.

Καὶ μολοντί πολλές φορές εἰς τὸ διάστημα αὐτό, ἡ μητέρα της ἐσῆκωσε χρήματα διὰ τὴν πτωχὴν της οἰκογένειαν καὶ ἀνεκούρισε μὲ αὐτὰ τὰ μικρὰ ὄρφανὰ της ἀδέλφια, ἡ Παναγιώτα, ἐν ὥρᾳ γάμου πλέον, εἶχε κατορθώσει νὰ βάλῃ κατὰ μέρος τὸ δικό της, τὰ ρουχαλῆκια της φυλαγμένα σ' ἓνα μεγάλο σεντούκι, ἐκεῖ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ διαδρόμου τῆς οἰκίας Β* ὅπου ὑπηρετεῖ, καὶ πεντακοσίας δραχμάς, κατατεθειμένας εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Ὅχι μεγάλα πράγματα· ἀλλὰ ἓνα νοικοκυρόπουλο μποροῦσε νὰ πάρῃ μ' αὐτὴ τὴν προικὰ, κανένα μπακαλάκη, ἢ κανένα φούρναρη, ἢ κανένα ἀπ' αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ἐμπορικίαι εἰς τὰς συνοικίας καὶ τοὺς ὁποίους ἐπροτιμοῦσε ἀπ' ὅλους, γιατί ἔχουν παστρική δουλειὰ καὶ ἄνετη. Ἐπειτα ἡ Παναγιώτα εἶχε καὶ τὴν ἐμμορφοῖάν της· μάτια μεγάλα κατὰμαυρα· φρύδια γραμμένα, μάγουλα κατακόκκινα, ἀνάστημα κυπαρισσένιον καὶ μιὰ πλεξούδα χονδρὴ καὶ μακρὰ ὡς τὴ μέση της. Ἀμὲ τὴν τιμιότητά της καὶ τὴν φρονιμάδα ποῦ τὴν βάζετε; Καὶ λίγο τόχετε μέσα εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου τὰ περισσότερα δουλικὰ κρυφομιλοῦν μὲ τὸν ἓνα καὶ φεύγουν μὲ τὸν ἄλλο καὶ καταντοῦν εἰς τὸ τέλος κι' ὅπου κακὸ σοῦ θέλει, νὰ βρισκεται αὐτὴ νέα καὶ ἔμμορφη, καὶ νὰ μὴ γελᾷ μὲ πονηράδα καὶ νὰ μὴ κυττάξῃ κανένα, καὶ νὰ μὴ δέχεται λόγο καὶ νὰ πηγαίῃ τὸ δρόμο της καὶ νὰ κυττάξῃ τὴ δουλειὰ της; . . .

*

Τὴ δουλειὰ της . . . αὐτὴ δὲν τὴν ἀγαποῦσε καὶ πολὺ, εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ἐδούλευε μόνον καὶ μόνον διότι ἡ ἀνάγκη τὴν ἔκαμνε. Τώρα μάλιστα, εἰς τὸ τέλος, ἤρχισε καὶ αὐτὴ νὰ βαρύνεται τὴ σκλαβιά καὶ νὰ ζητῆ τὴν ἐλευθερίαν της καὶ νὰ θέλῃ παιὰ νὰ κάμῃ τὸ σπίτι της καὶ νὰ φήσῃ τὰ ξένα, ἀπὸ τὸν καιρὸ μάλιστα ποῦ εὐρέθη ἓνας χριστιανὸς καὶ πῆρε τὴ χήρα τὴν μητέρα της καὶ δὲν εἶχε πλέον καὶ ἡ οἰκογένεια της ἀνάγκη ἀπὸ τὰ χέρια της . . . Τί καλὰ νὰ βρίσκονταν τώρα καὶ γι' αὐτὴ ἓνας χριστιανός!

Αὐτὴ ἦτο ἡ ψυχικὴ διάθεσις τῆς Παναγιώτας, ὅταν ἤλθε καὶ τὴν εὔρε μίαν καλὴν γραῖα, ἡ ὁποία τῆς εἶπεν ὅτι ὀνομάζεται κυρὰ Μαλαματένια καὶ ὅτι εἶνε προξενήτρα. Διὰ τὴν Παναγιώταν εἶχε ἓνα πολὺ καλὸν νέον, τίμιον παλλικιάρη καὶ ἔμμορφο. Τὸν ἔλεγαν Μανώλη καὶ ἦταν ράπτης· ἐδούλευε σ' ἓνα μεγάλο μαγαζὶ καὶ εἶχε ὀγδόντα δραχμάς τὸ μῆνα. Τὴν εἶδε τὴν Παναγιώτα καὶ τὴν ἀγάπησε καὶ κοντολογίης ἔστειλε τὴν κυρὰ Μαλαματένια νὰ τὴν γυρέψῃ.

— Καλὰ καὶ ἄξια εἶν' αὐτὰ ποῦ μου λές, μὰ νὰ τὸν ἰδῶ πρῶτα κυρὰ Μαλαματένια· εἶπεν ἡ Παναγιώτα.

Καὶ τὸν εἶδε· καὶ ἐνεθυμήθη μάλιστα ὅτι τὸν εἶχεν ἰδῆ καὶ ἄλλη φορά, διότι πολλές φορές εἶχε περάσει ἀπὸ τὸν δρόμον ἐκεῖνο ὁ ξανθὸς νέος μὲ τὴν μαύρην στραβοφορεμένην βεπούμπλικαν.

— Καλὸς καὶ ἄξιος εἶνε, μὰ νὰ ξετάξω κ' ἐγὼ νὰ μᾶθω, κυρὰ Μαλαματένια, εἶπε πάλιν ἡ Παναγιώτα.